

УДК [7.011.26.074:39](477.85/.87=161.2)В.
Шухевич:069.5(477.83-25)
DOI <https://doi.org/10.15407/nz2025.04.841>

**КОЛЕКЦІЯ
НАРОДНОГО МИСТЕЦТВА
ВОЛОДИМИРА ШУХЕВИЧА
У ЗБІРЦІ НАЦІОНАЛЬНОГО
МУЗЕЮ У ЛЬВОВІ
ІМЕНІ АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО
До 110-ї річниці від дня смерті
Володимира Шухевича**

Любава СОБУЦЬКА

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-4419-5313>
завідувачка, Національний музей імені Андрея Шептицького,
відділ народного мистецтва,
проспект Свободи, 20, Львів, 79000, Україна,
e-mail: SbavaM@gmail.com

У статті розглядається та аналізується унікальна колекція Володимира Шухевича, яка зберігається у фондах народного мистецтва Національного музею у Львові імені Андрея Шептицького (далі — НМЛ). Метою статті є простежити історію колекції від захоплення мистецтвом В. Шухевича, формування її та експонування на виставках — до прийняття рішення про передачу колекції до НМЛ. А також висвітлити подальшу її долю, вже як складової збірки музею. Предметом дослідження є високохудожні твори народного мистецтва та етнографії Гуцульщини, Покуття та інших етнографічних районів.

Актуальністю статті є висвітлення діяльності впливового громадського діяча, який був свідомий тогочасних проблем колекціонерства та музейництва й зумів зібрати цілісну й оригінальну колекцію, що досі не стала об'єктом ґрунтовного наукового дослідження. У статті важливо виокремити предмети народного мистецтва, що зберігаються у різних фондових групах збереження, та показати їх як цілісну окрему збірку.

При написанні статті зосереджено увагу на основних історичних подіях, що вплинули на формування колекції, та прийняття рішення про передачу її до музею; застосовано мистецтвознавчий аналіз різних груп збереження пам'яток.

Ключові слова: колекція, народне мистецтво, Гуцульщина, Володимир Шухевич, музей, гончарство, вишивка, різьблення по дереву, писанкарство, плетіння з бісеру, вишивання з паперу.

Liubava SOBUTSKA

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-4419-5313>
head of the Folk Art Department
of the Andrey Sheptytskyi
National Museum in Lviv,
20, Svobody Avenue, 79000, Lviv, Ukraine,
e-mail: SbavaM@gmail.com

**VOLODYMYR SHUKHEVYCH'S
FOLK ART COLLECTION IN THE COLLECTION
OF THE ANDREY SHEPTYTSKYI
NATIONAL MUSEUM IN LVIV
(To the 110th anniversary of the death
of Volodymyr Shukhevych)**

The article examines and analyzes the unique collection of Volodymyr Shukhevych, which is stored in the folk art funds of the National Museum in Lviv. The purpose of the article is to trace the history of the collection from V. Shukhevych's fascination with art, its formation and display at exhibitions to the decision to transfer the collection to the National Museum of Fine Arts. And also to highlight its further fate after the death of V. Shukhevych, as part of the museum's collection. The subject of the study is works of folk art and ethnography of the Hutsul region, Pokuttia and other ethnographic regions, which are highly artistic works by famous and unknown masters of traditional art.

The relevance of the article is to highlight the activities of an influential public figure who was aware of the contemporary problems of collecting and museology and managed to assemble a holistic and original collection that has not yet become the subject of thorough scientific research. In the article, it is important to highlight folk art objects stored in various preservation fund groups and present them as a holistic, separate collection. V. Shukhevych formed it as a broad-based collection, as evidence of the artistry of the Ukrainian people, and was concerned about its further fate.

Source base of the research: works of pottery, carving, weaving, embroidery, Easter egg making, etc.; periodicals and publications of the late 19th — first third of the 20th century, correspondence of V. Shukhevych and I. Svientsitskyi, catalogs and works of researchers of the late 20th — early 21st century.

When writing the article, attention was focused on the main historical events that influenced the formation of the collection and the decision to transfer it to the museum; art historical analysis of various groups of monument preservation was applied.

Keywords: collection, folk art, Hutsulshchyna, Volodymyr Shukhevych, museum, pottery, embroidery, carving, pysankarstvo, bead weaving, paper cutting.

Вступ. Колекція народного мистецтва Володимира Шухевича є однією з найцікавіших у фондів зібрання Національного музею у Львові імені Андрея Шептицького. Вона є унікальним, змістовним, предметним матеріалом для вивчення й популяризації народної культури Гуцульщини та Покуття. Вона є свідченням початків формування української музейної справи та приватного колекціонерства, що припало на останню чверть XIX століття. Саме завдяки ентузіазму та невтомній праці громадських діячів, інтелігентів, представників духовництва, освітян, митців постали колекції, які не є достатньо повними та особливими без усвідомлення ваги самих колекціонерів.

Мета статті — простежити важливі моменти, що вплинули на предмет колекціонування В. Шухевича. Це і його захоплення мистецтвом та етнографією, це і знайомство з досвідченими колекціонерами та музейниками, це і збирання артефактів та фіксування народного побуту в світлинах, а також експонування предметів з колекції на масштабних виставках. Нарешті — усвідомлення важливості зібраного матеріалу та прийняття рішення про передачу колекції до НМЛ, а отже і подальша її доля, вже як складової музейного зібрання. Важливим також є розкриття самої постаті колекціонера, як невіддільного натхненника та упорядника. Саме завдяки його уподобанням ця колекція має розставлені особливі для колекціонера акценти.

Актуальність статті визначається, перовсім, висвітленням колекціонерської діяльності В. Шухевича, який був свідомим усіх викликів тогочасного збиральництва мистецьких предметів та музейництва, але зумів сформувати власну колекцію, що стала у підсумку справою життя етнографа, проте досі вона не є об'єктом ґрунтового наукового дослідження та оприлюднення, як того хотів сам етнограф. Назрілим є також питання виокремлення творів, що належали до колекції професора, а тепер знаходяться у різних фондах та групах збереження музею, щоб створити уявлення про цілісність та колекціонерський задум Шухевича.

Предметом дослідження є твори народного мистецтва та етнографії Гуцульщини, Покуття та інших етнографічних районів, що наповнили колекцію В. Шухевича. Це — предмети гончарства з Гуцульщини, Покуття, Західного Поділля та південних ра-

йонів Волині; це — зразки різьбярства та бондарства, в основному гуцульських майстрів; це — твори гуцульських майстрів-мосяжників; це — зразки писанкарства та паперових витинанок. А також народне вбрання, прикраси з бісеру, тканини та килими.

Джерельної базою при написанні статті стали предмети з колекції Шухевича, а, також писемні джерела: публікації В. Шухевича у періодиці початку XX століття, звіти директора НМЛ І. Свенціцького у часописі «Діло», листування колекціонера з директором музею, збірники та каталоги; окремі статті та наукові праці, де досліджувались групи предметів з колекції Шухевича, а саме: писанкарство, вишиті сорочки та прикраси з бісеру.

При написанні статті здійснено пошук та огляд предметів й проведено мистецтвознавчий аналіз груп предметів. Ідентифікувати твори з колекції Шухевича вдалось завдяки номерам книги надходження, проте в деяких фондових групах за таким принципом пошук було здійснити складно. Виявлено певні неточності щодо первісної атрибуції деяких творів у музеї. Завдяки історичному методу вдалось простежити важливі події, які позначились на формуванні колекції, що стала об'єктом дослідження та популяризації самим колекціонером, а також події, що вплинули на рішення про передачу колекції до НМЛ.

Основна частина. Великі музейні збірки, які вистояли історичні потрясіння, зміни назв та перерозподіли збірок розпочинались, здебільшого, як приватні фундації, що з доброї волі їх основників ставали державними музеями українського народу. Це і Музей Дідушицького (заснований 1870; згодом Природничий музей імені Дідушицьких) і Церковний музей (заснований 1905 року; згодом Національний музей), оснований Митрополитом Андреем Шептицьким, і низка інших.

Приватні колекції часом невеликі, але змістовні, сформовані за колекціонерськими уподобаннями власників, як покликання зібрати й зберегти, згодом ставали частиною більш глобальних музейних колекцій. Вони передавались до музеїв на депозити, були закуплені, чи надходили як посмертні спадщини за заповітами.

Такою яскравою особистістю, що залишила неабиякий спадок, був Володимир Шухевич (1849—1915), ім'я якого здебільшого асоціюється із етнографічною працею «Гуцульщина». «Якби Шухевич

нічого більше не зробив, окрім цієї однієї праці, це вже б забезпечило йому пам'ять високо заслуженого чоловіка», — так про професора Володимира Шухевича написав у некролозі Євген Олесницький [1, с. 2]. Діяльність цього непересічного чоловіка — етнографа, педагога, публіциста, громадського діяча, дійсного члена Наукового товариства імені Шевченка є справді багатогранною. Він відомий також як музейник, організатор постійних експозицій етнографічних відділів та масштабних тимчасових виставок, а також як колекціонер предметів народного мистецтва та етнографії [2, с. 81].

В. Шухевич залишив величезну спадщину: наукову — п'ятитомну працю «Гуцульщина», видану упродовж 1897—1908 рр., каталоги та статті на теми етнографії; видавничу — редагував журнал «Учитель» та український журнал для дітей «Дзвінок» тощо [3, с. 6]; мистецько-колекціонерську спадщину — колекцію народного мистецтва Гуцульщини, Покуття, Західного Поділля та інших етнографічних районів, а також дуже цінні свідчення побуту селян Гуцульщини та Покуття — світлини, які й сам виготовляв [1, с. 2].

Захоплення гуцульською етнографією та народним мистецтвом стало для В. Шухевича справою життя. Тож професор поєднував наукову працю із колекціонерством: збирав пам'ятки народного мистецтва (найбільше з Гуцульщини) та відкривав їх для широкого загалу не лише в межах Галичини, а й далі, на теренах тодішньої Австро-Угорської імперії, а саме експонуючи їх на виставках у Львові (1885, 1887, 1894), в Тернополі (1887), у Відні (1890), Стрию (1909), Коломиї (1912) та ін. [3, с. 7]. Згодом ці експонати стали предметами колекцій відомих на той час музейних збірок Львова, і не тільки [3, с. 7].

Як музейник В. Шухевич отримав досвід праці у приватній фундації — Музеї графа Дідушицького. Етнограф обіймав там посаду кустоса (хранителя) музею та спричинився до формування природничо-етнографічного відділу в музеї Дідушицького. У 1885 році Шухевич організував першу етнографічну виставку, де експонувались предмети народного мистецтва — вишивки та прикраси з Гуцульщини та Покуття, зібрані дружиною Шухевича — Герміною та Єронімою Озаркевич. В. Шухевич доклався також і до формування збірок Му-

зею наукового товариства ім. Шевченка. У складі Етнографічної комісії НТШ етнограф організовував збір етнографічних матеріалів та пам'яток народного мистецтва [2, с. 81].

В. Шухевич сформував також свою приватну колекцію народного мистецтва, яка здебільшого представляла народне мистецтво Гуцульщини та Покуття. Розуміючи у поважному віці й за станом здоров'я усю відповідальність за збірку етнограф розглядав різні варіанти щодо передачі своєї колекції чи до Музею наукового товариства ім. Шевченка, чи до Національного музею у Львові. З двома музеями В. Шухевич проводив співпрацю. Про це йдеться у листуванні Шухевича з директором Національного музею Іларіоном Свенціцьким.

З листа від 14 жовтня 1913 року довідуємося, що професор Шухевич, оглядаючи свою збірку з Паращук (ймовірно скульптор Михайло Паращук), на питання передачі її до фундації Національного музею висловився позитивно, тим паче, що його кустосом є Іларіон Свенціцький. Але застереженням В. Шухевича було те, що в музеї мало місця для такої великої колекції. Якби була відповідна кімната, то за свої кошти професор готовий був її облаштувати. Також Шухевич розглядав варіант передачі колекції до Музею НТШ: «В музею Шевченка було б місце краще, я там з ніким ще про се не говорив, та й не знаю, що діяти» [4, арк. 3]. Тобто з листа стає зрозуміло, що В. Шухевич усе ж схильється на сторону Національного музею, проте хоче, щоб ймовірна передача відбулась на його умовах [2, с. 84].

Цей лист був написаний за два місяці до знакової події. 13 грудня 1913 року відбулися урочисті заходи з нагоди відкриття Національного музею. Серед виступаючих слово мав також і професор В. Шухевич. На відкритті він виголосив таку заяву: «Щоби дати доказ моєї найбільшої пошани так для Вашої Експ[о]зиції, як і для діл його, жертвую з сею хвилиною усю мою збірку, працю найкрасших хвиль мого життя, для «Національного Музею», причім заявляю, що власним коштом уладжу комнату, яку В[аша] Е[кспозиція] на сю збірку призначить. В кінці прошу прийняти сей малий доказ його вдячності з тим щирим серцем, з яким я той дар передаю» [5, с. 3—4].

Та початок Першої світової війни унеможливив здійснення передачі колекції В. Шухевича прижит-

тево. У період окупації Львова російською армією В. Шухевич залишався у місті. 3 вересня 1914 року професор написав заповіт: «...втім завіщанню призначив свої збірки гончарських виробів Гуцульщини, писанок, вишивок, килимів та етнографічних світлин для Національного Музею» [6, с. 1]. Переслідуваний окупаційною владою, що й прискорило погіршення стану здоров'я, В. Шухевич помер в окупованому Львові 10 квітня 1915 року [3, с. 10].

Звісно, що під час війни здійснити заповіт професора й передати збірку було неможливо. Оскільки й директор Національного музею І. Свенціцький перебував у Києві — як військовий заручник у 1915—1918 рр. [7, с. 74]. Ймовірно, що колекцією опікувалась дружина Шухевича — Герміна (1852—1939) й змогла виконати його заповіт за сприятливих умов. Щойно після повернення директора музею І. Свенціцького з Києва розпочалась передача «цінних збірок».

У часописі «Діло» за 3 жовтня 1918 р. І. Свенціцький традиційно писав у звіті про приріст збірок: «Родина бл[аженої] п[ам'яті] В[олодимира] Шухевича приступила до передачі цінних і інтересних збірок Покійника, які будуть розміщені особним відділом» [8, с. 3].

Іл. 1. Збанок. П. Кошак. 1894 р., с. Пістинь, Івано-Франківська обл. Збірка НМЛ

Зрозуміло, що передавання збірки не було одноденним актом, а доволі тривалим процесом. Про те, що ж було передано з колекції В. Шухевича, довідемося із рубрики «Вклади предметами», які описує І. Свенціцький у «Двадцятьп'ять-літтю Національного музею у Львові» [7, с. 80]. Вона налічувала 2974 предмети і містила предмети археології, мосяжні вироби, зброю, предмети інтер'єру та хатні прикраси, гончарні вироби, вбрання, жіночі прикраси, писанки, а також книги, рукописи, малюнки й репродукції та фотографії зі сценами народного побуту [7, с. 80].

Чи збулось ще одне побажання Володимира Шухевича — експонувати його збірку в окремому приміщенні? Ймовірно що ні. У післявоєнний період це теж було складно реалізувати, а в музеї, як уже згадувалось, не було місця. Шану професору віддали, організувавши його пам'яті виставку Гуцульського побуту в творах мистецтва в 1921 році. На цій виставці експонувалось 250 предметів [7, с. 82]. Проте з назви виставки, поданої І. Свенціцьким, не зовсім зрозуміло, чи були на цій виставці предмети побуту саме з колекції В. Шухевича, а чи й інші твори.

За кілька років, у 1928-му, дружина покійного В. Шухевича передала до музею кліше з негативами та фотографіями. У цій групі знаходились негативи дерев'яних церков, артистичних промислів, сільських типажів з села Тишківці Городенківського повіту, звідки походив родом В. Шухевич, а також з Гуцульщини та інше [2, с. 85]. Ця ділянка етнографічної праці професора ще доволі мало відома і потребує окремого дослідження.

У складний час лихоліття Другої світової війни частина предметів із колекції В. Шухевича була втраченою. Про це дізнаємося із «Каталогу втрачених творів Національного музею у Львові імені Андрея Шептицького (1940—1941)» [9]. У 1940—1941 роках у Москві та Харкові були організовані виставки: «Виставка образотворчого мистецтва західних областей України і народної творчості гуцулів» (Москва, 1940) та «Виставка образотворчого мистецтва західних областей України та гуцульської народної творчості» (Харків, 1941). Там експонувались твори гуцульського народного мистецтва, у тому числі з колекції Володимира Шухевича. Це і гончарство пістинських майстрів, і предмети мосяжництва, топірці, вбрання, дерев'яний різьблений по-

суд та інше [9, с. 27—31]. Початок війни між Німеччиною та СРСР 22 червня 1941 року призупинив цю виставкову діяльність, а твори зі збірки Національного музею опинились заручниками цих жахливих подій. Пошук експонатів був відновлений директором тільки після завершення війни у 1945 році [9, с. 9]. На жаль, після війни не вдалось віднайти й повернути до НМЛ твори гуцульської народної творчості [9, с. 12].

Предмети з цієї унікальної колекції зберігаються тепер у різних відділах та фондових групах збереження НМЛ. Специфіка музейного устрою є такою, що твори зберігаються у фондових групах здебільшого за видами образотворчого мистецтва, а не за колекціями. Вагома частина цієї колекції знаходиться у фонді народного мистецтва НМЛ. Чимало предметів з колекції Шухевича знаходиться у групі «Кераміка». Це — близько ста гончарних виробів.

При формуванні своєї колекції Шухевич надав перевагу збиранню гуцульської ужиткової та декоративної кераміки. Колекціонуючи вироби гуцульських майстрів, етнограф уподобав собі творчість Петра Кошака (1864—1940) з Пістиня, випускника Коломийської гончарної школи, майстра, що впровадив свої технічні та орнаментальні й колористичні особливості в традиційне гуцульське гончарство. Його роботи експонувались на відомих виставках у Львові (1894), Косові (1904) та Коломиї (1912) [10, с. 627]. Цей гончар представлений широким асортиментом посуду: калачами, кухлями, чарками, різної величини та форми збанками (іл. 1) та іншими формами посуду. Серед його доробку в колекції й декоративні посудини, горщик для квітів у формі баранця (іл. 2), глиняний притискач для паперів, а також одинарні свічники та свічники-трійці.

Низка тарілок та мисок із сюжетними та декоративними композиціями з колекції В. Шухевича теж належать авторству П. Кошака. Наприклад: великі декоративні тарілки із зображенням св. Миколая, композиції з двома парами птахів серед квітів (іл. 3) та зображенням трьох стилізованих хрестів. Крім того, у фондах знаходиться група гуцульських мальованих мисок не встановлених гончарів з Косова та Пістиня й кілька невеликих плоских тарілок, декорованих характерними рослинними композиціями.

Набагато менше гончарний осередок Гуцульщини представляють інші відомі майстри — О. Бахматюк

Іл. 2. Баранець-вазон. П. Кошак. 1913 р., с. Пістинь, Івано-Франківська обл. Збірка НМЛ

Іл. 3. Тарілка декоративна. П. Кошак. 1912 р., с. Пістинь, Івано-Франківська обл. Збірка НМЛ

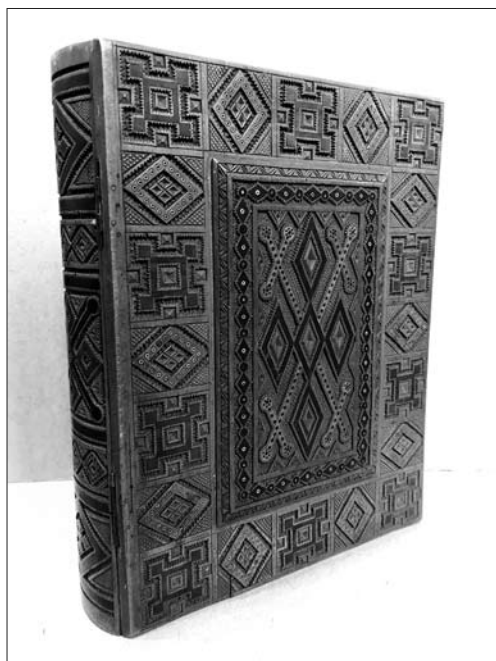
(1820—1882 рр.) та родина Баранюків. Невідомо, чому колекціонер не ставив собі за мету збирати роботи знаних на той час косівських гончарів.

Коломийський гончарний центр теж презентований кількома предметами. Серед них вирізняються декоративні тарелі кінця XIX — початку XX століття із зображеннями церков. Із майстрів покутського осередку зазначений автор миски Михайло¹ Санойца (?) з Коломиї. Йому належить масив-

¹ Ім'я та прізвище майстра зазначено на фрагменті паперової наліпки на звороті миски.

Іл. 4. Миска. М. Санойца (?). Кінець XIX — початок XX ст., м. Коломия, Івано-Франківська обл. Збірка НМЛ

Іл. 5. Касета. М. Шкрібляк. Кінець XIX — початок XX ст., с. Яворів, Івано-Франківська обл. Збірка НМЛ

на глибока миска із стилізованим вазоном та двома птахами на галузках (іл. 4). Гончарство Західного та Східного Поділля у колекції В. Шухевича — це декілька посудин — миски та збанок. Близько десятка баньок та збанків презентують кераміку відомого сокальського гончарного осередку другої половини XIX століття.

Чимало виробів з дерева у фондах народного мистецтва НМЛ належать до колекції В. Шухевича. Зрозуміло, що основою його збірки стали предмети інтер'єру та побуту з Гуцульщини, а саме дерев'яні

меблі, посуд декоративного та ужиткового характеру. Колекціонер звертав увагу на вироби гуцульської художньої різьби, поповнюючи своє зібрання роботами відомих на той час гуцульських майстрів «сницарів». Меблі з колекції В. Шухевича виготовлялись гуцульськими майстрами, ймовірно, на виставки чи на замовлення. Це багато декоровані різьбою та прикрашені інтарсією та інкрустацією предмети.

Серед предметів інтер'єру вирізняються авторські меблі: оригінальний датований (1891 р.) круглий столик та стільці знаного майстра гуцульської різьби — Василя Шкрібляка (1856—1928); також стіл та скриня 1912 року виготовлення майстра Михайла Рибчука (?) з с. Рунгури. Роботи цього майстра різьблені й тоновані синьою барвою. Схожа за декоруванням оригінальна шафа, що теж належить до цієї колекції.

У зібранні Шухевича знаходиться ряд дерев'яного посуду: чарки, кухлики, пушки, декоративні тарілки різної величини, барилки та кілька предметів інтер'єру: дерев'яні різьблені рамки, декоративна скринька (іл. 5), підставка під медальйон. З цих предметів ідентифіковані роботи майстрів братів Василя та Миколи Шкрібляків, які мали звичку підписувати свої вироби та зазначати дати створення.

Окрему невелику групу становлять дерев'яні топірці, оздоблені різьбою, інкрустацією та «жированням», а також мосяжні бартки й келефи. У фондах знаходиться кілька пістолів (іл. 6) та різних за виглядом порохівниць (іл. 7, 8), які поєднують у собі різні техніки обробки дерева, рогу, металу та шкіри. Вироби гуцульських майстрів-мосяжників широко представлені у колекції етнографа. Це різноманіття пряжок, чепраг, перснів (іл. 9), нагрудних хрестиків (іл. 10); мосяжні прикраси до чересів та кресані, чільце. Не оминув увагою В. Шухевич вироби гуцульських майстрів зі шкіри. Серед цієї групи варті уваги чоловічі сумки — ташки та табівки «старовіцькі», шкіряні гаманці на тютюн та бордюг на горілку.

Формуючи свою колекцію народного мистецтва та етнографії, В. Шухевич приділив увагу також народному вбранню, тканинам і килимам. Отже, у фондах НМЛ знаходиться кілька килимів XIX століття — один подільський та два фрагменти килимів-доріжок з Галичини.

Цікавими є давні сорочки з колекції В. Шухевича. Особливо цінною для наукового дослідження

Іл. 6. Пістоль. 1803 р., Гуцульщина. Збірка НМЛ

Іл. 8. Порохівниця рогова. Середина — друга половина XIX ст. Гуцульщина. Збірка НМЛ

Іл. 7. Порохівниця-кубок. Друга половина — кінець XIX ст. Гуцульщина. Збірка НМЛ

Іл. 9. Перстень мосяжний. Друга половина — кінець XIX ст. Гуцульщина. Збірка НМЛ

Іл. 10. Хрестик нагрудний мосяжний. Друга половина — кінець XIX ст. Гуцульщина. Збірка НМЛ

є група з 26-ти сорочок із Покуття другої половини — кінця XIX століття. 25 унікальних сорочок із Городенківського та Коломийського повітів були досліджені та опубліковані в альбомі «Вишиті сорочка Покуття» (2024 р.) [11]. Крім сорочок з Покуття у фонді зберігається одна сорочка з Буковини та дві сорочки зі Західного Поділля.

Цінними надбаннями НМЛ з колекцією Шухевича стали плахти XIX століття — поясне жіноче вбрання з Наддніпрянщини. Інші види поясного вбрання — спідниця та обгортка походять зі Західного Поділля. Повніше представлені доповнення до поясного вбрання — пояси та крайки. В цій групі — ряд широких та вузьких тканих поясів з Городенківського повіту кінця XIX століття та приблизно 20 поясів-крайок з Гуцульщини.

Групу головних жіночих уборів презентують давні перемітки з Покуття. Це перемітки XIX століття зі Снятинського та Городенківського повітів з тканими орнаментальними «заборами» на кінцях. Окрім цілих переміток у фонді зберігається також кілька фрагментів переміток, а саме їх завершення — так звані «переміткові забори». Тканини, що надійшли до музею від етнографа, це ткани скатертини з Буковини, Гуцульщини та Покуття, й пішва.

Окремі зразки вишивок, що музей отримав від В. Шухевича, були подаровані колекціонером ще за життя, у 1912 році. Їх набуття пов'язане із закликами до українського жіноцтва, які професор публікував у часописі «Діло» в 1912 році. У своєму зверненні «Зазив до нашого жіноцтва до зложення дару на річ Національного музею» етнограф пояснює актуальність на той час збереження вбрання, вишивок, жіночих прикрас, бо усі ці речі в найближчому часі вийдуть з ужитку, адже витісняються швидкими темпами виробами промисловими [12]. На ці його заклики відгукнулись жінки, що прислали зразки вишивок до професора, а він передавав їх до музею.

Цікавили етнографа В. Шухевича також і жіночі прикраси, а саме народні прикраси з бісеру. Батьківщина колекціонера — Покуття — етнографічний район, де традиція побутування різноманітних силянок була значно розвинута. Жінки та дівчата виготовляли начільні, нашійні та нагрудні бісерні прикраси. А чоловіки оздоблювали рядами стрічкових герданів капелюхи. З колекції В. Шухевича у фондах НМЛ знаходиться близько 40 зразків герданів останньої чверті XIX — початку XX століття з Покуття та Західного Поділля з перевагою покутських бісерних оздоб. Покутські гердани здебільшого походять із Городенківського (зафіксоване село Тишківці) та Снятинського повітів. Цікавою для науковців і дослідників прикрас з бісеру є таблиця зі зразками узорів герданів початку XX століття зі села

Вовчківці (тепер Снятинська громада, Коломийський район). Колекціонер також зібрав та зафіксував народні назви мотивів, як от: «гребінчистий», «хрестатий», «ключевий», «кавулистий», «очкатий» тощо [13, іл. 138].

Хатні прикраси з паперу — витинанки — теж стали предметом колекціонування професора Шухевича. Колекціонер, ймовірно, сам формував витинанки на картонних таблицях, й таким чином зберігав їх, а також представляв на виставках. Однією з таких була Виставка домашнього промислу в Коломий у 1912 році, де збірка Шухевича була експонована в окремо виділеному місці [14, с. 130]. На цій виставці експонувались також і витинанки з колекції Шухевича. Це було 11 зашкленних рамок з зображеннями паперових витинанок [14, с. 131]. До збірки Національного музею у 1918 році потрапили витинанки початку XX століття з Бучацького повіту. Це 52 таблиці із значною кількістю невеликих за розміром зразків витинанок із різнокольорового паперу, вирізані переважно у геометричних візерунках. Це 11 таблиць з витинанками ймовірно походять із Ярославщини (тепер Ярославський повіт, Підкарпатське воєводство, Польща). Це, здебільшого, композиції з вирізаних кольорових елементів, подекуди багатощарових, які зображають вазонкові мотиви, деревця, віночки, квіти та комбінуються з антропоморфними та зооморфними постатями.

З колекцією В. Шухевича надійшла також численна група писанок. Зразки писанкарства колекціонер переважно збирав на Гуцульщині, є також оригінальні зразки писанкового розпису з Сокальщини. У книзі надходжень НМЛ зафіксована цифра 623 писанки, які надійшли до музею в 1918 році. На теперішній час у фондах музею зберігається приблизно половина одиниць. Це пов'язане з крихкістю матеріалу й тим, що не всі предмети були обліковані в основному фонді, а в колекції знаходиться значна частина безномерних, розбитих писанок, які є допоміжним матеріалом для досліджень та відтворень [15, с. 149].

Родзинкою групи зібраних Шухевичем писанок є їхнє оформлення. Писанки погруповані за походженням й розміщені в окремих дерев'яних рамах-скриньках зі склом. Рами декоровані різьбленими й випаленими орнаментами, що властиво гуцульському народному мистецтву; інша частина рам вкри-

та декоративним розписом. Оригінальною є рамка-скринька, в якій розміщені стадії розпису яйця та процеси фарбування гуцульської писанки. На самій рамці міститься зображення писанкарки за роботою, інструментів розпису, сцени Розп'яття й зображення Христа в мандорлі, та інших атрибутів Великодня [15, с. 148—149]. Самі ж писанки з колекції В. Шухевича випорожнені та заповнені паклею; яєчна шка-ралупа приклеєна до задньої стінки скриньки. Таке оформлення писанок свідчить про те, що їх власник дбав, аби писанки цікаво були експоновані на виставках. Саме представлення колекції для Шухевича мало велике значення. На згаданій вже Виставці домашнього промислу в Коломії у 1912 році презентувались дев'ять скриньок з різьбленими рамами з писанками з різних сторін Галичини [14, с. 131].

Предмети з колекції В. Шухевича зберігаються також в інших фондових групах НМЛ. У фонді «Графіка» знаходиться більше десяти малюнків народних типів з Гуцульщини та інтер'єрів гуцульських осель. Це графічні роботи, створені наприкінці XIX — на початку XX століття художниками А. Стефановичем, Л. Вінтеровським, С. Обстом, М. Созанським, К. Ваврошом. Світлина «сцен людського побуту» та кліше з негативами зберігаються у фототеці НМЛ, а книги з книгозбірні В. Шухевича знаходяться у бібліотеці музею.

Висновки. Колекція В. Шухевича є потужним джерелом для вивчення народного мистецтва загалом та мистецтва Гуцульщини зокрема. Саме ті предмети, які були об'єктами його колекціонерства, дають нам уявлення про гончарство, різьбярство, бондарство, мосяжництво, вишивку, ткацтво, писанкарство Гуцульщини зламу XIX—XX століть. Проте ці види представлені нерівномірно, усе ж пріоритетними для етнографа були кераміка та вироби з дерева й металу. Шухевич обирав собі для колекції роботи тих відомих гуцульських майстрів, які були учасниками популярних на той час етнографічних виставок. Із розгорнутої теми у статті бачимо, що для нього була небайдужа доля української культури, а саме мистецтво та промисли й традиції нематеріальної спадщини. Для колекціонера також було важливо, щоб справа його життя не була марною, а приносила користь наступним поколінням, які теж зобов'язані працювати над збереженням та популяризацією української культури.

Список скорочень

НМЛ — Національний музей у Львові імені Андрея Шептицького

Музей НТШ — Музей наукового товариства ім. Шевченка

1. Олесницький Є. Володимир Шухевич: некролог. *Діло*. Львів, 1915. Чис. 16. 24 квітня. С. 2.
2. Собуцька Л. Співпраця Володимира Шухевича з Національним музеєм у Львові. *Літопис Національного музею у Львові імені Андрея Шептицького*. 2021. № 12 (17). С. 81 — 85.
3. Гордій М., Гелас Б. *Володимир Шухевич: біобібліограф. Показчик: у 2 частинах*. Львів: Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2004. Ч. 1. 204 с.
4. *Архів НМЛ. Сектор архівних матеріалів і фотонегативи*. А-174/3. Арк. 3. Лист В.Й. Шухевича до І.С. Свенціцького. 14 жовтня 1913 р. (Рукопис).
5. Отворені Національного Музею. *Діло*. Львів, 1913. Чис. 279. 15 грудня. С. 3—4.
6. Пам'яті пок. Володимира Шухевича. *Діло*. Львів, 1916. Чис. 89. 5 квітня. С. 1.
7. *Двадцятьп'ять-ліття Національного музею у Львові: збірник*. Перевидано Національним музеєм у Львові імені Андрея Шептицького з 1930 р. Львів, 2013. 128 с.
8. Свенціцький І. Національний музей у Львові: Звіт за місяць вересень. *Діло*. Львів, 1918. Чис. 224. 3 жовтня. С. 3.
9. Посацька Д.М. *Каталог втрачених творів Національного музею у Львові імені Андрея Шептицького (1940—1941)*. Київ; Львів, 2008. 52 с.
10. Матейко К. Про сподвижників українського мистецтва. *Народознавчі зошити*. 2011. № 4. С. 624—628.
11. Собуцька Л. *Вишиті сорочки Покуття другої половини XIX — середини XX століття зі збірки Національного музею у Львові імені Андрея Шептицького*. Київ: Майстер книг, 2024. 296 с.
12. Шухевич В. Зазив до нашого Жіноцтва до зложення дару на річ Національного Музею. *Діло*. Львів, 1912. Чис. 17. 22 січня. С. 7; Чис. 40 (додаток).
13. Федорчук О. *Традиція бісерного оздоблення народної ноші українців (на матеріалах західних областей України)*. Львів: Інститут народознавства НАН України, 2021. 320 с.
14. Молинь В. Виставка домашнього промислу в Коломії (погляд крізь віки). *Народознавчі зошити*. 2014. № 1 (115). С. 130—136.
15. Собуцька Л. Збірка писанок Національного музею у Львові ім. А. Шептицького: історія формування та наукові дослідження. Збереження й дослідження історико-культурної спадщини в музейних зібраннях: історичні, мистецтвознавчі та музеологічні аспекти діяльності: доп. та повідомл. Міжнар. наук. конф.

(м. Львів, 25—27 вересня 2013 р.). Львів, 2013. С. 146—153.

REFERENCES

- Olesnytskyi, E. (1915, April 24). Volodymyr Shukhevych: (obituary). *Dilo*, 16, 2 [in Ukrainian].
- Sobutska, L. (2021). Volodymyr Shukhevych's Cooperation with the National Museum in Lviv. *Chronicle of the National Museum in Lviv named after Andrey Sheptytsky*, 12 (17), 81—85 [in Ukrainian].
- Gordiy, M., & Helyas, B. (2004). *Volodymyr Shukhevych: biobibliographer. Index: in 2 parts* (Part 1). Lviv: Publishing center of Ivan Franko National University of Lviv [in Ukrainian].
- Shukhevych, V. (1913). *Letter from V.Y. Shukhevych to I.S. Svetsitsky. October 14, 1913. Sector of Archival Materials and Photographic Archives* (A-174/3, ark. 3), NML Archives, Lviv, Ukraine [in Ukrainian].
- (1913, December 15). *Opening of the National Museum. Dilo*, 279, 3—4 [in Ukrainian].
- (1916, April 5). *In memory of the late Volodymyr Shukhevych. Dilo*, 89, 1 [in Ukrainian].
- Svetsitsky, I. (Ed.). (1913). *Twenty-five years of the National Museum in Lviv*. Republished by the National Museum in Lviv named after Andrey Sheptytsky since 1930. Lviv [in Ukrainian].
- Svetsitsky, I. (1918, October 3). National Museum in Lviv: Report for the month of September. *Dilo*, 224, 3 [in Ukrainian].
- Posatska, D. (2008). *Catalog of lost works of the National Museum in Lviv named after Andrey Sheptytsky (1940—1941)*. Kyiv; Lviv [in Ukrainian].
- Mateyko, K. (2011). *About the associates of Ukrainian art. Ethnographic notebooks*, 4, 624—628 [in Ukrainian].
- Sobutska, L. (2024). *Embroidered shirts of Pokuttia of the second half of the 19th — mid-20th centuries from the collection of the National Museum in Lviv named after Andrey Sheptytsky*. Master of Books [in Ukrainian].
- Shukhevych, V. (1912, January 22). An appeal to our Women to make a donation to the National Museum. *Dilo*, 17, 7; 40 (supplement) [in Ukrainian].
- Fedorchuk, O. (2021). *The tradition of bead decoration of Ukrainian folk costumes (based on materials from the western regions of Ukraine)*. Institute of Ethnology of the NAS of Ukraine [in Ukrainian].
- Molyn, V. (2014). Exhibition of Home Crafts in Kolomyia (a look through the ages). *Ethnographic Notebooks*, 1 (115), 130—136 [in Ukrainian].
- Sobutska, L., Bila, O. (Ed.). (2013). Collection of Easter Eggs of the National Museum in Lviv named after A. Sheptytsky: History of Formation and Scientific Research. In: *Preservation and Research of Historical and Cultural Heritage in Museum Collections: Historical, Art History and Museological Aspects of Activity: Supplement and Report of the International Scientific Conference (Lviv, September 25—27, 2013)* (Рр. 146—153). Lviv: National Museum in Lviv [in Ukrainian].